

Dr hab. n. med. Małgorzata Pihut prof. UJ
Pracownia Zaburzeń Czynnościowych Narządu Żucia
Katedra Protetyki Stomatologicznej
Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum
ul. Montelupich 4 Kraków 31-155

Kraków 18.01.2019 r

RECENZJA

rozprawy doktorskiej lekarz dentysty Joanny Smardz
pt **„Ocena funkcji mięśni narządu żucia, zaburzeń skroniowo-żuchwowych, czynności tarczycy i stanu psychoemocjonalnego u pacjentów z bruksizmem”**

Podstawą formalną recenzji jest pismo Pani Dziekan prof. dr hab. n. med. Małgorzaty Radwan-Oczko Wydziału Lekarsko-Stomatologicznego Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu z dnia 2.01.2019 roku.

Rozprawa doktorska lek. dent. Joanny Smardz pt" Ocena funkcji mięśni narządu żucia, zaburzeń skroniowo-żuchwowych, czynności tarczycy i stanu psychoemocjonalnego u pacjentów z bruksizmem" została wydana w formie maszynopisu na Wydziale Lekarsko-Stomatologicznym Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu w 2018 roku. Promotorem pracy jest dr hab. n. med. Mieszko Więckiewicz, a promotorem pomocniczym dr n. med. Helena Martynowicz.

Praca zawiera 161 stron maszynopisu, w tym 121 stron tekstu, spis piśmiennictwa – 95 pozycji, streszczenie w język polskim i angielskim, wykaz: tabel, rycin oraz 14 załączników.

Cel pracy został sformułowany w postaci zdań twierdzących i była to: ocena funkcji mięśni narządu żucia, występowania zaburzeń skroniowo-żuchwowych, czynności tarczycy, stanu psychoemocjonalnego oraz współwystępowania patologicznych zdarzeń oddechowych u pacjentów z bruksizmem w czasie snu.

Badania przeprowadzono w Klinice Chorób Wewnętrznych, Zawodowych, Nadciśnienia Tętniczego i Onkologii Klinicznej oraz w Poradni Protetyki Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu.

Tematyka rozprawy doktorskiej koncentruje się na ocenie ważnych parametrów związanych z występowaniem bruksizmu. Jest to istotny problem w dziedzinie leczenia protetycznego, gdyż jednostka ta stanowi czynnik sprzyjający występowaniu licznych nieprawidłowości w układzie stomatognatycznym, zaburzających równowagę i harmonijne działanie narządu żucia, mających również niekorzystne następstwa, związane ze stanem ogólnym pacjentów.

Wnikliwy przegląd współczesnego piśmiennictwa, poświęconego obecnej wiedzy na temat bruksizmu, pozwolił na szczegółową analizę dotychczasowych badań, wnoszących cenne informacje na temat diagnostyki i metod terapeutycznych schorzeń, którym towarzyszy omawiana parafunkcja, zwłaszcza, że historia tych badań sięga połowy osiemnastego wieku. Znaczną część wykorzystanego piśmiennictwa stanowią artykuły z ostatnich 5-6 lat, literatura jest bogata i zróżnicowana.

Materiał badań stanowili pacjenci Poradni Protetyki Stomatologicznej we Wrocławiu, u których na podstawie wywiadu chorobowego, dokładnego badania zewnątrz- i wewnątrzustnego, obejmującego protokół Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders (DC/TMD) oraz wytycznych Amerykańskiej Akademii Medycyny Snu ICD-10-CM stwierdzony został prawdopodobny bruksizm, występujący w czasie snu. U wszystkich badanych przeprowadzono prawidłowo zaplanowane badania podmiotowe oraz specjalistyczne badania przedmiotowe, takie jak; polisomnograficzne oraz badania ankietowe służące ocenie: jakości snu, bezsenności, ryzyka występowania bezdechu w czasie snu oraz stanu emocjonalnego na podstawie skali Becka, ryzyka wystąpienia depresji i odczuwanego stresu. Ponadto oceniano również zaburzenia skroniowo-żuchwowe i występowanie epizodów bólu głowy oraz poziom przeciwciał przeciwko tyreoperoksydazie tarczycowej i innych hormonów tarczycowych.

Analizę statystyczną przeprowadzono z użyciem programu Statistica 3.1, za poziom istotności przyjęto $p=0,05$, rozkład normalny oceniano testem Shapiro-Wilka, w analizie danych stosowano metody parametryczne i nieparametryczne. Jeśli założenie dotyczące jednorodności wariancji nie było spełnione,

analizę istotności różnic pomiędzy wynikami uzyskanymi w obu badanych grupach przeprowadzano testem Cochran-Coxa i U Manna-Whitneya.

Wyniki badań przedstawiono w sposób przejrzysty, zgodnie z kolejnością przeprowadzonych badań, z użyciem treściwych tabel i estetycznych rycin, które ułatwiają zrozumienie licznych, przeprowadzonych analiz.

Omawiana problematyka ma duże znaczenie zarówno poznawcze, jak i użyteczne, gdyż podejmuje temat ważny z punktu widzenia praktycznego. Prawidłowe rozpoznanie oraz ocena ryzyka wystąpienia i nasilenia bruksizmu i innych zaburzeń skroniowo-żuchwowych, mięśniowych, oddechowych i dysfunkcji tarczycy odgrywają istotną rolę kliniczną.

Analiza wyników przeprowadzonych badań wykazała brak istotnych zależności pomiędzy bruksizmem występującym w czasie snu, a funkcją tarczycy oraz badaniami stanu psychoemocjonalnymi i jakości snu w przeciwieństwie do wzrostu ilości skurczów mięśni żwaczowych oraz występowania mięśniowych zaburzeń skroniowo-żuchwowych. Pracę cechuje prawidłowe podejście do trudnych zagadnień analizy licznych w tej dysertacji przeprowadzonych badań klinicznych i ankietowych.

Dysertacja została zredagowana w sposób poprawny pod względem użytego języka i stylistyki, a także w sposób wyczerpujący. Charakteryzuje się znaczącą przejrzystością ocenianych zagadnień, uporządkowaną metodologią, a wykorzystane liczne metody analityczne zostały użyte przez Doktorantkę zgodnie z zaleceniami metodologii badań naukowych. Ponadto Autorka wykazała umiejętność formułowania samodzielnych wniosków, adekwatnych do uzyskanych rzetelnych wyników badań. Przeprowadzona wnikliwa i bardzo szczegółowa analiza statystyczna w korzystny sposób ułatwia zrozumienie uzyskanych wyników badań. Praca stanowi cenny, nowatorski wkład naukowy w aktualne zagadnienia związane z występowaniem niezwykle szkodliwej para-funkcji okluzyjnej jaką jest bruksizm.

Do błędów, nie wpływających na bardzo pozytywną ocenę rozprawy doktorskiej, należy zaliczyć:

- * wyrazy „Rycina” i „Tabela” powinny być napisane w tekście z małej litery, gdyż stanowią kontynuację zdania
- *w kilku miejscach opracowania popełniono błędy w zakresie znaków interpunkcyjnych
- * w opisie materiału badań nie scharakteryzowano zakresu wieku badanych pacjentów
- * proponuję przeredagowanie kryteriów wyłączenia z badań, gdyż dotyczą one pacjentów spełniających kryterium włączenia do badań.

Podsumowując stwierdzam, że przedmiot prowadzonych badań, dobór metod analitycznych oraz interpretacja wyników, jak również rzeczowość przeprowadzonej dyskusji uzyskały moją pozytywną ocenę i odpowiadają one kryteriom stawianym rozprawom doktorskim. Praca stanowi oryginalne i nowatorskie rozwiązanie zagadnienia naukowego, a Doktorantka wykazała umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy doświadczalnej i naukowej w oparciu o specjalistyczną wiedzę teoretyczną. Hipotezy przyjęte w tej rozprawie doktorskiej zostały dogłębnie zweryfikowane, a wyznaczony cel, mający charakter pracy doświadczalnej i naukowej zostały konsekwentnie zrealizowany.

Rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 13 ust.1 ustawy z dnia 4 marca 1003 r o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, z późn. zm.).

W związku z powyższym przedkładam Wysokiej Radzie Wydziału Lekarsko-Dentystycznego Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu wniosek o dopuszczenie lek. dent. Joannę Smardz do dalszych etapów przewodu doktorskiego oraz o wyróżnienie dysertacji.

Z wyrazami szacunku

Dr hab. n. med. Małgorzata Piłut prof. UJ

Dr hab. n. med. Małgorzata Piłut prof. UJ
Specjalista Protetyki Stomatologicznej
1189285 980613685

